

Zur positionsbedingten Aussprache ukrainischer Konsonanten

1. Stimmhafte und stimmlose Geräuschkonsonanten

(1) Die stimmhaften Geräuschkonsonanten bzw. die Konsonantbuchstaben б, д, з, дз, ж, дж, з, г im absoluten Auslaut oder an der Silbengrenze vor stimmlosen Geräuschkonsonanten werden stimmhaft realisiert. Im Unterschied zum Russischen erfolgt also keine Auslautentstimmlichung bzw. Assimilation der Stimmlosigkeit:

дуб, горб, гриб, біб, герб, дзьоб, граб, клуб, штаб; бабка, скибка, губка, шубка, дубкі, грибки, горбки;

лад, сад, суд, лід, мед, схід, склад, дід, рід, брід, плід, обід, з'їзд; грядка, довідка, борідка, ладком, медком, садком - жердка!

віз, мороз, ескіз, наказ, образ, приз, раз; візкі, нізка, берізка, валізка, різкий, боязкий, лізти;

вуж, багаж, гараж, чиж, саж, сторож, корж, кряж, морж, фураж, стаж, подорож, ріж, їж, маж; важко, стéжка, сáжка, смúжка, віжки, діжка, доріжка, ріжте, мажте, їжте;

сніг, ріг, поріг, допоміг, ліг, доріг, пільг; домігся, берегти, тягти, лягти, допомогти, стрігти, досягти;

дзиг, гирліг, газ, гудз, гандж;

(2) Die stimmhaften Geräuschkonsonanten bzw. die Konsonantbuchstaben б, д, ж im Auslaut von Präfixen und Präpositionen und vor stimmlosen Konsonanten werden stimmhaft realisiert. Im Unterschied zum Russischen erfolgt also keine Assimilation der Stimmlosigkeit. Das gilt auch für з im Präfix *роз-* vor *с*:

обкидати, обкласти, обтерти, обходитися, обчисляти; відкидати, відкладати, відкриття, відписувати, відповідати, відпочивати, відтоді; від Києва, від Павла, надкусити, надплановий, над краєм, над площею, над територією, над Кримом, передплата, перед практикою, перед польотом, підкидати, підкреслити, підкріпити, підприємство, підтвердити; під краном, під кушем, під парасолькою, під парусами, під приводом; міжконтинентальний, міжпарламентський, міжсесійний, між колегами, між країнами, між селами, між товаришами, між синами; розсадити, розсипати, розстигнути;

(3) Stimmhaftes з in den Präfixen bzw. Präpositionen без-, без und через vor stimmlosen Konsonanten wird bei niedrigem bis mittlerem Sprechtempo ebenfalls nicht entstimmlicht. Nur bei hohem Sprechtempo kommt es zur regressiven Assimilation der Stimmlosigkeit:

безплатний, безсилий; без кривняка, без Петра, без протекції, без світла, без тебе, без телефона; через квартиру, через конфлікт, через поле, через себе, через сусіда, через тебе, через тин, через труднощі;

(4) Zur regressiven Assimilation der Stimmlosigkeit kommt es bei:

a) dem Präfix bzw. der Präposition з, з- vor stimmlosen Geräuschkonsonanten:

зсипати, зсувати, зсукувати, зцідити, зцілити, зціпати; з Києва, з квартири, з книжкою, з комбінату, з портфелем, з садом, з сином, з хати, з хлопцем;

b) bei z in *poz-* wird vor stimmlosen Geräuschkonsonanten außer c bzw. [s]:

розказати, розкидати, розпитати, розповісти, розказати, розпитати - розсадити, розсипати, розстигнути;

c) bei p im Auslaut und nach stimmlosen Geräuschkonsonanten:

алебастр, метр, семестр, спектр, театр, оркестр, центр

(5) Die stimmlosen Geräuschkonsonanten außer /f/, /f̥/ bzw. φ werden vor stimmhaften Geräuschkonsonanten stimmhaft realisiert. Hier kommt es also wie im Russischen zur regressiven Assimilation der Stimmhaftigkeit:

анекдот, баскетбол, боротьба, вокзал, гексаметр, екзамен, екземпляр, екзотика, молотьба, осьде, просьба, рюкзак, Стокгольм, Тбілісі, футбол;

2. Harte und weiche Geräuschkonsonanten

(1) Die Labiale б, п, в, ф und м werden außer vor /i/ stets hart realisiert, auch vor weichem /j/ bzw. й:

баб'ячий, безхліб'я, б'є, б'ються; п'є, п'єса, комп'ютер, кип'ятити, п'явка, п'янкий, п'ятá, п'ятдесят, п'ятниця, п'ятсót, п'ять, реп'ях; інтерв'ю, зв'язóк, слов'янський, ув'язáти, дєв'ять, дерев'яний, зав'язувати; торф'яний; прем'єра, кам'яний, м'який, м'ясо, м'яч, пám'ять, сiм'я;

(2) Im Wortauslaut kommt nur hartes [r] vor. Im Inlaut bzw. Silbenanlaut tritt auch weiches [rʲ] auf, und zwar vor i, ю, я und ъо:

вівчар, календар, квіткар, кобзар, лікар, пісар, повір, Харків - вівчаря, календаря, квіткаря, кобзаря, лікаря, пісаря; вівчарі, лікарі, рівний, повірю, говорю, варю, буряки, грязь, зоря, трюх, брьюхати;

(3) Zur regressiven Assimilation der Weichheit kommt es:

a) in der Regel bei harten vor weichen Dentalen: спілка - у спілці [p̥tsʲ], сонце - сонця [n̥tsʲ], місце - на місці [s̥tsʲ], бути - майбутній [t̥n̥ʲ], пісень - пісня [s̥n̥ʲ], день - сьогодні [d̥n̥ʲ]; середній, танцювати, щодня, український, пізній, гостювати, сльоза, Днипро; відділ, піднімати, роззявити;

b) in etlichen Fällen bei c, з und ц bzw. /s/, /z/, /ts/ vor den halbweichen Sonoren [vʲ] bzw. в und [mʲ] bzw. м: свято [s̥vʲ], звір [z̥vʲ], цвіт [ts̥vʲ], сміх [s̥mʲ];